

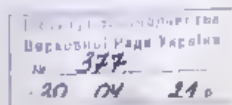
*До Спеціалізованої вченої ради Д 26.867.01
Інституту законодавства Верховної Ради України
за адресою: 04033, м. Київ, провулок Несторівський, 4*

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук,
доцента Грицаєника Леоніда Романовича
на дисертацію Іонушаса Сергія Костянтиновича на тему:
«Конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури
України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне
право**

Проблематика модернізації прокуратури, змісту її конституціоналізації, в першу чергу, як інституту право забезпечення, право охорони, має постійну актуальність з часу набуття Україною незалежності у 1991 р. Та особливо, важливість цієї тематики підвищилася із визначенням зовнішньо політичного курсу України на інтеграцію з Європейським Союзом. Відмова від загальнонаглядової складової у функціонуванні прокуратури не вирішила однозначно питання інших видів і напрямів її діяльності. При цьому, прокуратура як один з елементів державного механізму, функціонує на основі Конституції України та у зв'язку з іншими державними органами. Тож об'єктивна оцінка сучасного конституційного стану інституту прокуратури України, особливо в контексті ключових конституційних принципів демократичної, правової держави, винні є вкрай важливою і необхідною.

В цьому зв'язку маємо підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження С.К. Іонушаса «Конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури України» стосується актуальної теми науки конституційного права і, вочевидь, затребуване практикою щодо проведення загальнодержавних реформ і безпосередньо практикою прокурорської діяльності.

В роботі автором правильно сформульовано об'єкт дослідження — суспільні відносини, що виникають у зв'язку і на основі модернізації конституційного інституту прокуратури України. Таким чином, акцентовано увагу на поєднанні динаміки і статички статусу конституційного інституту прокуратури.

Це дослідження надало змогу автору: охарактеризувати етапи реформування і зміст трансформацій конституційного інституту прокуратури України (розділ 1.1); визначити місце і роль прокуратури в системі поділу державної влади України у зв'язку із конституційною модернізацією (розділ 1.2); охарактеризувати зміст та обсяг конституціоналізації інституту прокуратури в зарубіжних країнах під кутом зору принципу поділу влади (розділ 1.3); визначити зміст і характер трансформації представницької функції прокуратури в контексті конституційної модернізації (розділ 2.1); розкрити конституційні засади прокурорської діяльності в кримінального переслідування та підтримання публічного обвинувачення в суді (розділ 2.2); охарактеризувати конституційні засади організації прокуратури України та визначення її системи (розділ 3.1); визначити зміст форм і методів діяльності прокуратури України в контексті модернізації її функцій (розділ 3.2); розкрити конституційно-правовий статус прокурора під кутом зору специфіки функціональної діяльності прокуратури (розділ 3.3).

Все це підтверджує виконання автором поставлених завдань та досягнення мети дисертаційного дослідження — розкриття змісту конституційно-правових засад модернізації інституту прокуратури України та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення конституційно-правового статусу прокуратури України.

Належне і всебічне дослідження дисертантом вказаних питань свідчить про комплексність та цілісність дисертаційної роботи. Поза сумнівом, дисертація С.К. Іонущака має новаторський характер, оскільки містить в собі низку елементів наукової новизни.

В роботі автором вперше у вітчизняній науці конституційного права аргументовано векторний зміст модернізації конституційного інституту прокуратури як одного з напрямів реформування державного механізму в Україні, що відбувається як планомірний процес розвитку ключових конституційних принципів правової демократичної державності у конституційно-правовому статусі, змісті організації та у функціонуванні прокуратури України з метою наближення перспектив членства України в Європейському Союзі (с.101).

З урахуванням поточного стану законодавства доведено, що прокуратура як суміжний із судовою владою інститут, за змістом конституційних функцій та визначених у законодавстві повноважень щодо забезпечення законності діяльності органів (посадових осіб) державної влади є «дотичною» до всіх гілок державної влади (с.102).

Визначено новітні тенденції інституту прокуратури в аспекті розширення методичної складової та рахунок оновлення механізмів комунікації з громадськістю, переформатування приймалень громадян, запровадження інструментів е-комунікації, е-координації тощо, а також щодо впровадження цифрових технологій у прокурорську діяльність, розвитку цифровізації прокурорської діяльності, що відповідає впроваджуваному в Україні концепту цифрової держави.

Розкрито параметри нової моделі людського та організаційного розвитку прокуратури як перспективного напрямку модернізації прокуратури, що спрямований на оновлення процедури добору кадрів та має сприяти якісному оновленню прокуратури фахівцями нової професійної генерації, підвищенню рівня її професійного потенціалу.

Поза сумнівом, наукову новизну містять і висновки, що додатково аргументують і доповнюють сформульовані в науці конституційного права окремі положення, зокрема рекомендації щодо приведення у відповідність з положеннями Конституції України норм Закону України «Про прокуратуру»

в частині функцій прокуратури; нові підходи до визначення державного інтересу з позиції конституційних цінностей; пропозиції щодо розуміння та розвитку в законодавстві таких принципів організації прокуратури як єдність, централізація, незалежність, єдиноначальність.

За результатами проведеного С.К.Іонушасом дослідження набули подальшого розвитку положення щодо генези конституційного інституту прокуратури України, етапів його реформування і змісту модернізації на різних періодах конституційного розвитку; положення щодо змісту конституційного інституту прокуратури України як системи норм конституційного права, що визначає загальні засади організації і діяльності прокуратури і встановлює конституційно-правовий статус прокуратури України; положення про обумовленість моделі прокуратури в зарубіжних країнах формою державного правління, формою територіального устрою, а також особливостями механізму поділу державної влади

Та й загалом, достоїнством цього дисертаційного дослідження є низка достатньо обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення Конституції України та чинного законодавства України стосовно інституту прокуратури України.

Структура наукового дослідження характеризується логічною будовою. В дисертаційній роботі автором розкриваються три блоки питань: виходячи з визначених теоретико-методологічних засад дослідження інституту прокуратури (розділ 1), послідовно розкриваються конституційно-правові засади функціонування прокуратури України» (розділ 2) та конституційні засади системи прокуратури України (розділ 3).

Така структура дозволила дисертанту комплексно дослідити конституційний інститут прокуратури України в динаміці його розвитку, дати оцінку його сучасному стану з позиції конституційних постулатів та розробити пропозиції щодо його удосконалення з огляду на перспективи членства України в Європейському Союзі.

У вступі автором обґрунтовано актуальність дослідження та його зв'язок з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету та задачі роботи; визначено об'єкт, предмет і методи дослідження; висвітлено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; наведено дані про апробацію результатів дослідження і публікації, структуру й обсяг дисертації.

У змісті *Розділу 1* дисертаційної роботи розкривається генеза конституційного інституту прокуратури, зміст основних реформ, місце і роль прокуратури в системі поділу державної влади України, конституціоналізація інституту прокуратури в системі поділу державної влади в зарубіжних країнах

Заслуговує на увагу запропонований у дисертації підхід до тлумачення конституційного інституту прокуратури і його зв'язку з іншими інститутами конституційного права, а також розкриття змісту основних етапів його розвитку на основі програмних політичних документів, проєктів законодавчих актів, норм чинного законодавства України

Оригінальним є запропоноване розуміння модернізації конституційного інституту прокуратури, що відбувається як планомірний процес розвитку ключових конституційних принципів правової демократичної державності у конституційно-правовому статусі, змісті організації та у функціонуванні прокуратури України з метою наближення перспектив членства України в Європейському Союзі (с. 21; 212)

Слід схвально оцінити проведений С. К. Іонущасом ґрунтовний аналіз чинного законодавства України на предмет визначених повноважень прокурора та співставлення їх з конституційними функціями, що дозволило зробити висновок про місце прокуратури в системі органів державної влади

Заслуговує на увагу проведене дослідження змісту та обсягу конституційної регламентації інституту прокуратури, взаємозв'язку прокуратури з органами різних гілок державної влади в зарубіжних країнах,

що дозволило автору виявити низку цікавих тенденцій конституціоналізації інституту прокуратури в країнах з різними формами правління і територіального устрою.

У розділі 2 розкриваються питання змісту представницької функції прокуратури в контексті конституційної модернізації у сфері правосуддя та конституційні засади прокурорської діяльності з кримінального переслідування і підтримання публічного обвинувачення в суді.

Можна підтримати дисертанта у питанні тлумачення державного (публічного) інтересу, з позиції конституційних цінностей.

Слушною, на нашу думку, є пропозиція автора щодо необхідності конституціоналізації діяльності прокурора щодо кримінального переслідування.

У розділі 3 дисертації розкривається питання модернізації системи прокуратури України, форм і методів діяльності прокуратури України в контексті модернізації її конституційних функцій, конституційно-правовий статус прокурора в Україні.

Переконливими є висновки дисертанта щодо зростання значення організаційних методів прокурорської діяльності у зв'язку із запровадженням відповідно до Закону прокурорського самоврядування, а також розширення методичної складової прокуратури за рахунок оновлення механізмів комунікації з громадськістю, переформатування приймалень громадян, запровадження інструментів е-комунікації, е-координації тощо (21; 192).

Слід погодитись з автором дисертаційного дослідження, що на сучасному етапі модернізації інституту прокуратури зміни у формах і методах діяльності прокуратури обумовлені скороченням наглядових повноважень та все більшим впровадженням цифрових технологій у прокурорську діяльність, розвитком цифровізації прокурорської діяльності, що відповідає впроваджуваному в Україні концепту цифрової держави (с.209).

Можна підтримати автора, що створення нової моделі людського та організаційного розвитку прокуратури як напрям модернізації прокуратури передбачає оновлення процедури добору та стандартів професійної діяльності, що має сприяти якісному оновленню прокуратури фахівцями нової професійної генерації та підвищить рівень її професійного потенціалу.

В дисертації сформульовано ряд слушних пропозицій щодо удосконалення Конституції України та чинного законодавства України стосовно інституту прокуратури.

У висновках автором узагальнено основні результати проведеного дослідження та викладено їх в межах окремих положень. Список використаних джерел складається з 298 найменувань, які використані автором в процесі підготовки дисертаційного дослідження, відображені у змісті дисертації, оформлені відповідно до встановлених вимог.

Все це дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційна робота С.К. Іонушаса є комплексною, самостійною та завершеною науковою працею, в якій на основі сучасного стану конституційного інституту прокуратури вперше комплексно досліджено проблеми і перспективи його модернізації.

Результати дисертації викладені у 9 наукових публікаціях, з яких - 6 наукових статей, опублікованих у фахових виданнях з юридичних наук, в тому числі - 2 статті у зарубіжних виданнях; 3 матеріалів (тез) доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Практичне значення дисертаційного дослідження С.К. Іонушаса полягає у тому, що сформульовані в роботі положення та пропозиції є внеском у розвиток науки конституційного права, що спрямований на розв'язання конкретного наукового завдання - удосконалення конституційного інституту прокуратури України.

Отримані автором науково обґрунтовані результати можуть бути використані при підготовці законопроектів щодо удосконалення інституту

прокуратури України; для подальшого опрацювання проблематики модернізації конституційного інституту прокуратури, а також для розвитку відповідних досліджень у галузі конституційного права, проблем теорії і практики прокурорської діяльності; для удосконалення прокурорської діяльності, зокрема, при розробці стандартів діяльності прокурорів, методичних рекомендацій та впровадження нових методів діяльності прокуратури, використання в аналітичній і методичній роботі прокуратури, при розробці стратегії розвитку прокуратури тощо.

Позитивно оцінюючи та відзначаючи належний рівень підготовки дисертаційної роботи, значний рівень наукової новизни результатів дослідження С.К. Іонупаса, слід відзначити низку спірних положень дисертації, що мають стати предметом дискусії під час публічного захисту.

1. На с. 28-30 дисертації автор розкриває проблеми визначення нормативного змісту інституту прокуратури й характеризує означений феномен як конституційний інститут, що з позиції теорії конституційного права не можна тлумачити однозначно. Чи мається на увазі прокуратура як інститут конституційного права, чи цей інститут має міжгалузеве значення? Ці авторські позиції потребують свого уточнення та доповнення під час захисту.

2. У підрозділі 1.2 дисертантом проведений ґрунтовний аналіз законодавства України під кутом зору визначення місця і ролі прокуратури України в системі органів державної влади, що дало йому підстави зробити правильний висновок про «дотичність» прокуратури до органів всіх гілок державної влади (с. 74 дисертації). Втім, автор обмежується лише констатацією сучасного стану інституту прокуратури, натомість варто було б конкретизувати, які повноваження прокуратури виходять за межі її конституційних функцій та сформулювати більше відповідних пропозицій про внесення змін до законодавства

3. На стор. 155 дисертації вказується, що у питанні співвідношення функції кримінального переслідування і функції розслідування, їх неправильно ототожнювати. Разом з тим в контексті конституювання в перспективі кримінального переслідування як функції прокуратури, не зовсім однозначною є позиція автора щодо зв'язку кримінального переслідування з визначеними на сьогодні у ст. 131-1 Конституції України функціями прокуратури, як-то: організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку. Тому знову ж такі ці авторські позиції потребують свого уточнення та доповнення під час захисту.

4. У розділі 3.1 дисертації акцентується на значущості принципу централізації у побудові і функціонуванні системи прокуратури України й слушно наголошується на відображенні характеристик цього принципу у нормах Закону про прокуратуру (с.172). Разом з тим, в роботі неодноразово констатується значущість запровадження органів прокурорського самоврядування. У зв'язку з наведеним, цікаво було б дізнатися думку дисертанта щодо поєднання принципу централізації у побудові системи прокуратури із принципом прокурорського самоврядування. Чи не вбачається автором у цьому суперечностей і які можливі шляхи їх розв'язання.

Ці зауваження можуть бути сприйнятті як дискусійні та спрямовані на уточнення авторської позиції і перспективу авторських наукових пошуків.

Викладені зауваження не мають принципового характеру та в жодному разі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації С.К. Іонушаса.

Вважаємо, що дисертація Іонушаса С.К. присвячена дослідженню важливої з теоретичної та практичної точки зору проблематики. Вона зроблена на належному професійному рівні, являє собою обґрунтовані пропозиції, націлені на удосконалення інституту прокуратури України.

Дисертація С.К.Іонушаса «Конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури України» характеризується належним теоретичним рівнем. Вона є завершеною науково-дослідною працею і за своїм змістом, науковими результатами, актуальністю та новизною є самостійним вкладом в науку конституційного права.

Анотування відповідає встановленим вимогам і відображає основні положення дисертаційної роботи. Наукові публікації відображають основні положення дисертаційного дослідження і свідчать про належний рівень апробації наукових ідей автора. Результати дисертаційного дослідження С.К.Іонушаса створюють фундамент для подальших наукових розробок проблематики інституту прокуратури.

Дисертація С.К.Іонушаса на тему «Конституційно-правові засади модернізації інституту прокуратури України» відповідає спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Іонушас Сергій Костянтинівич, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

доктор юридичних наук, доцент
завідувач кафедри конституційного та
адміністративного права і процесу
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

Л.Р. Гришишко

